

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ (I-CARE)

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΓΗΡΑΝΣΗ & ΘΑΝΑΤΟΣ

www.i-care-project.net

Στοιχεία έργου

Τίτλος έργου:	INTERCULTURAL CARE IN THE SOCIAL AND HEALTHCARE SECTOR (I-CARE)
Αριθμός έργου:	2019-1-UK01-KA202-061433
Υποπρόγραμμα ή ΒΔ:	Βασική Δράση 2: Συνεργασία για την καινοτομία και την ανταλλαγή καλών πρακτικών
Συντακτική ομάδα εταιρών:	Apricot & ENAIP
Ημερομηνία σύνταξης:	Ιούνιος 2021

This work is licensed under the Creative Commons
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 License
© 2021 by I-CARE Consortium

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	2
Εισαγωγή (Σκεπτικό)	1
Μαθησιακά αποτελέσματα	1
Κατανόηση, δεξιότητες και ικανότητες που θα αναπτυχθούν:	1
Μέθοδος εκπαίδευσης/Τι καλείστε να κάνετε	2
Προτάσεις για Περαιτέρω Ανάγνωση.....	2
Ενότητα 1: Στάσεις απέναντι στην Γήρανση σε διαφορετικούς πολιτισμούς.....	3
Ενότητα 2: Προσεγγίσεις προς τον θάνατο	6
Ενότητα 3: Τελετουργίες μετάβασης.....	10
Ενότητα 4: Κύριες θρησκευτικές πεποιθήσεις – αντιλήψεις για τον θάνατο	12
Ενότητα 5: Η συνεργασία με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.....	15

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ/ΤΡΙΑΣ		ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ
	ΥΛΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ		ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ		

Εισαγωγή (Σκεπτικό)

Αυτή η ενότητα εξερευνά τις διαφορετικές στάσεις απέναντι στη γήρανση και τον θάνατο από πολιτισμό σε πολιτισμό.

Σκοπός και Στόχοι της ενότητας

Ο σκοπός αυτής της ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/ες να:

- ◆ Συζητήσουν για τις διαφορετικές στάσεις απέναντι στη γήρανση από πολιτισμό σε πολιτισμό.
- ◆ Διερευνήσουν τις διαφορετικές πεποιθήσεις για τον θάνατο.
- ◆ Προσδιορίσουν τις δικές τους πολιτισμικές στάσεις απέναντι στη γήρανση και τον θάνατο.
- ◆ Κατανοήσουν τους θρησκευτικούς κανόνες και τις έννοιες για τον θάνατο μέσα από μια συγκριτική προσέγγιση.
- ◆ Αναγνωρίζουν τη σημασία των «τελετουργιών μετάβασης» όταν κάποιος αντιμετωπίζει τον θάνατο.
- ◆ Μάθουν για τις αντιλήψεις των μεγάλων θρησκειών για τον θάνατο.
- ◆ Συνειδητοποιήσουν ότι η κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμικών στάσεων απέναντι στη γήρανση και στο θάνατο, θα τους βοηθήσει στην εργασία τους με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Στο τέλος αυτής της ενότητας οι εκπαιδευόμενοι/ες θα μπορούν να:

- ◆ Προσδιορίζουν τις διαφορετικές στάσεις απέναντι στην γήρανση σε διαφορετικούς πολιτισμούς.
- ◆ Συζητούν με τους άλλους τις δικές τους πολιτισμικές στάσεις απέναντι στην γήρανση και τον θάνατο και πώς αυτές μπορεί να είναι διαφορετικές ή παρόμοιες με των άλλων.
- ◆ Ρωτούν τα άτομα που φροντίζουν, για να καταλάβουν καλύτερα τι είναι σημαντικό γι' αυτά και πώς πρέπει να χειριστούν ζητήματα όπως η γήρανση και ο θάνατος.

Κατανόηση, δεξιότητες και ικανότητες που θα αναπτυχθούν:

- ◆ Αύξηση της διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης·
- ◆ Βελτίωση των δεξιοτήτων ζωής·
- ◆ Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων κατά την παροχή υπηρεσιών σε άτομα από διαφορετική κουλτούρα για προσωπική χρήση·

Γήρανση και Θάνατος

- ◆ Προσωπικές δεξιότητες στην εργασία με διαφορετικές κουλτούρες
- ◆ Βελτιωμένες ικανότητες εργασίας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα.

Μέθοδος εκπαίδευσης/Τι καλείστε να κάνετε

Η εν λόγω ενότητα διατίθεται με τη μορφή ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning) και μπορεί να παρουσιαστεί δια ζώσης στην τάξη ή μέσω μίας εικονικής πλατφόρμας σε μία διαδικτυακή τάξη ή με το μοντέλο της μικτής μάθησης.

Περιλαμβάνει:

- ◆ Ανάγνωση βασικών πληροφοριών σχετικά με το θέμα της ενότητας
- ◆ Συμπλήρωση ασκήσεων και δραστηριοτήτων είτε μέσω e-learning είτε με παρακολούθηση δια ζώσης μαθημάτων ή μέσω της χρήσης μίας εικονικής πλατφόρμας
- ◆ Αυτο-αξιολογήσεις για αναστοχασμό και έλεγχο της κατανόησης.

Διάρκεια: 2 ώρες

Προτάσεις για Περαιτέρω Ανάγνωση

Μπορείτε να ανακαλύψετε πρόσθετο υποστηρικτικό υλικό στην [Εργαλειοθήκη I-CARE](#) και στην [Εφαρμογή \(app\) I-CARE](#).

Ενότητα 1: Στάσεις απέναντι στην Γήρανση σε διαφορετικούς πολιτισμούς

Υλικό εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 3)
Εισαγωγή

«Μιλούσα χθες με τον συνάδελφό μου σχετικά με το ότι θα γεράσουμε όλοι και τελικά θα πεθάνουμε. Η συζήτηση ξεκίνησε επειδή φρόντιζε κάποιον που είπε ότι ήταν αρκετά μεγάλος. Τον ρώτησα πόσο χρονών ήταν το άτομο και είπε ότι δεν μπορούσε να θυμηθεί την ακριβή ηλικία, αλλά αρκετά μεγάλος. Αναρωτήθηκα πόσο χρονών πίστευε ότι είναι ο αρκετά μεγάλος. Μου φαίνεται ότι όλοι έχουμε διαφορετική ιδέα για αυτό και έχουμε διαφορετική στάση απέναντι στους ηλικιωμένους και τον θάνατο. Τι νομίζετε εσείς; »

Σημειώσεις εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 3)

Ξεκινήστε αυτήν την ενότητα διαβάζοντας την παραπάνω ιστορία, για να κάνετε τους/τις εκπαιδευόμενους/ες να σκεφτούν την έννοια της ηλικίας.

Στη συνέχεια, ξεκινήστε μια συζήτηση κάνοντας στους/στις εκπαιδευόμενους/ες σας τις ακόλουθες ερωτήσεις. Μετά από αυτήν τη συζήτηση προχωρήστε στην επόμενη άσκηση, η οποία θα ήταν καλύτερο να γίνει σε μικρές ομάδες συζήτησης και, στη συνέχεια, λάβετε σχόλια από κάθε ομάδα και καταλήξτε σε μια συζήτηση, όπου θα συμμετέχει ολόκληρη η τάξη, σχετικά με το τι πιστεύουν για την ηλικία και τη γήρανση.

Δραστηριότητα – Σκέφτομαι για μένα (σελίδα 4)

Σε ποια ηλικία χαρακτηρίζετε τους ανθρώπους ως «ηλικιωμένους»;
Γιατί επιλέξατε αυτήν την ηλικία;

Σε ποια ηλικία πιστεύετε ότι θα είστε μεγάλος/-η;

Γιατί επιλέξατε αυτήν την ηλικία;

Είναι διαφορετική από την απάντησή σας στην πρώτη ερώτηση;

Δραστηριότητα – Σκέψη για την ηλικία (σελίδα 5)

Πώς περιμένετε ότι θα σας βλέπουν οι άνθρωποι όταν φτάσετε στην ηλικία που μόλις γράψατε;

A. Πιο σημαντικό από ένα νεαρό άτομο – Ή

B. Λιγότερο σημαντικό από ένα νέο άτομο.

Γ. Σοφό και ως κάποιον που μπορείς να ρωτήσεις σημαντικά πράγματα – Ή

Δ. Κάποιον που δεν έχει επαφή με τη ζωή και του οποίου οι απόψεις και οι ιδέες είναι λιγότερο σημαντικές.

Πιστεύετε ότι οι απόψεις σας επηρεάζονται από το δικό σας πολιτισμικό υπόβαθρο. ΝΑΙ ή ΟΧΙ;

Σημειώσεις εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 6)

Συνοψίστε τη συζήτηση και συνεχίστε το θέμα. Ο πολιτισμός στον οποίο γεννιόμαστε, μεγαλώνουμε και ζούμε, επηρεάζει τη στάση μας σε πολλά πράγματα, συμπεριλαμβανομένων του πώς σκεφτόμαστε για τη γήρανση, του πώς περιμένουμε να μας αντιμετωπίσουν σε μεγαλύτερη ηλικία και τις στάσεις μας απέναντι στα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Συνεχίστε με την επόμενη δραστηριότητα για να διερευνήσετε τις στάσεις των εκπαιδευόμενων σχετικά με τη γήρανση τοποθετώντας την και σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια με διαφορετικές προσδοκίες. Αφού ολοκληρωθεί η δραστηριότητα από τους/τις εκπαιδευόμενους/ες, πραγματοποιήστε μια συζήτηση στην τάξη σχετικά με τις ιδέες και τις πεποιθήσεις που ήρθαν στην επιφάνεια μέσα από την συζήτηση.

Γήρανση και Θάνατος

Δραστηριότητα: Πολιτισμικές Στάσεις απέναντι στην Γήρανση (σελίδα 7)

Αφού σκεφτείτε τις πιο συνηθισμένες στάσεις απέναντι στα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας στην κουλτούρα σας, διαβάστε τις ακόλουθες προτάσεις και σημειώστε αυτές που πιστεύετε ότι είναι αληθινές.

- A. Τα ηλικιωμένα άτομα θεωρούνται σοφά.
- B. Είναι ευρέως διαδεδομένη η αντίληψη ότι πρέπει να ακούμε τα ηλικιωμένα άτομα .
- Γ. Τα ηλικιωμένα άτομα δεν γνωρίζουν πολλά για τον σημερινό κόσμο.
- Δ. Είναι δύσκολο να κάνεις μια ενδιαφέρουσα συνομιλία με τα περισσότερα ηλικιωμένα άτομα.
- E. Οι ηλικιωμένοι έχουν διαφορετικές απόψεις από τους νέους.
- ΣΤ. Οι νεότεροι άνθρωποι θεωρούνται πιο σημαντικοί και οι ηλικιωμένοι πρέπει να τους ακούνε.

Ανακεφαλαίωση (σελίδα 8)

Μπορεί να πιστεύετε ότι υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις και στις δύο ερωτήσεις. Ωστόσο, στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν λάθος απαντήσεις. Οι απαντήσεις σας θα εξαρτηθούν από 2 πράγματα, τη δική σας προσωπικότητα και επίσης το δικό σας πολιτισμικό υπόβαθρο. Διαφορετικοί πολιτισμοί βλέπουν τη μεγαλύτερη ηλικία με διαφορετικούς τρόπους. Για παράδειγμα, στους περισσότερους ανατολικούς πολιτισμούς τα ηλικιωμένα άτομα θεωρούνται πιο σημαντικά και σοφότερα από τα νεότερα. Σε αυτούς τους πολιτισμούς το γήρας είναι σεβαστό και είναι ασεβές προς τα ηλικιωμένα άτομα να αμφισβητούνται ή να διαφωνούν άλλοι νεότεροι με αυτά.

Σε ορισμένους άλλους πολιτισμούς, τα ηλικιωμένα άτομα δεν γίνονται σεβαστά με τον ίδιο τρόπο - οι πεποιθήσεις και οι στάσεις απέναντί τους μπορεί να είναι λιγότερο θετικές, ακόμη και αν οι άνθρωποι είναι εξωτερικά ευγενικοί και με σεβασμό προς αυτούς.

Ενότητα 2: Προσεγγίσεις για τον θάνατο

Υλικό Εκπαιδευτή/τριας (σελίδες 10, 11)

Εισαγωγή

Όλοι/ες/α γεννιόμαστε και πεθαίνουμε. Ωστόσο, οι πολιτισμοί διαφέρουν ως προς τις πεποιθήσεις τους σχετικά με τη διαδικασία του θανάτου και το τι γίνεται όταν συμβαίνει ο θάνατος. Ορισμένες θρησκευτικές και πολιτιστικές παραδόσεις, όπως ο Ινδουισμός, βλέπουν ένα κυκλικό μοτίβο ζωής και θανάτου όπου ένα άτομο πιστεύεται ότι πεθαίνει και ξαναγεννιέται με μια νέα ταυτότητα και ότι αυτό μπορεί να συμβεί πολλές φορές. Οι Χριστιανοί πιστεύουν ότι ο θάνατος συμβαίνει μόνο μία φορά, ότι οι άνθρωποι αποβάλλουν τη σωματική τους μορφή και ότι μόνο το πνεύμα συνεχίζει να υπάρχει, και ότι οι πιστοί στη συνέχεια θα καλωσοριστούν στον ουρανό. Μεταξύ ορισμένων πολιτισμών πιστεύεται ότι ζωντανοί και νεκροί συνυπάρχουν και οι νεκροί μπορούν να επηρεάσουν την ευημερία των ζωντανών. Σε ορισμένους πολιτισμούς, οι πρόγονοι είναι σεβαστοί και πρέπει να τους φροντίζουμε για να διασφαλιστεί ότι έχουν ό,τι χρειάζονται στη μετά θάνατον ζωή.

Σημειώσεις Εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 12)

Χωρίστε τους/τις εκπαιδευόμενους/ες σε ζευγάρια και ζητήστε τους να συζητήσουν τις ακόλουθες ερωτήσεις. Αφού το κάνουν αυτό, γράψτε τις κύριες ιδέες που προέκυψαν από τις συζητήσεις.

Γήρανση και Θάνατος

Δραστηριότητα – Ένας Καλός Θάνατος (σελίδα 12)

Κανείς δεν θέλει να πεθάνει αλλά όταν αυτό συμβεί συνήθως τα περισσότερα άτομα λένε ότι θα ήθελαν έναν καλό θάνατο.

Τι αντιλαμβάνεστε ως έναν «καλό θάνατο» είτε για τον εαυτό σας είτε για κάποιο μέλος της οικογένειάς σας;

Πιστεύετε ότι οι απόψεις σας αντικατοπτρίζουν τις απόψεις της οικογένειάς σας, των συνομηλίκων σας ή των συναδέλφων σας στην εργασία;

Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό ή όχι;

Υλικό Εκπαιδευτή/τριας (σελίδες 13, 14, 15)

Πολιτισμοί επιβεβαίωσης και άρνησης/αψήφησης του θανάτου

Μερικοί πολιτισμοί φαίνεται να διαχειρίζονται την ιδέα του ότι όλα πεθαίνουν καλύτερα από άλλους. Αυτό σημαίνει ότι σε υψηλό επίπεδο δεν φοβούνται το θάνατο. Αυτοί οι πολιτισμοί μπορούν να αναφερθούν ως **πολιτισμοί που επιβεβαιώνουν το θάνατο**. Σε άλλους πολιτισμούς, η αποστροφή προς τον θάνατο είναι τόσο έντονη που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως **πολιτισμοί που αρνούνται ή αψηφούν το θάνατο**. Ορισμένοι πολιτισμοί αποδέχονται περισσότερο τον θάνατο ως αναπόφευκτο. Τον αντιλαμβάνονται ως απλή μετάβαση από τη μία κατάσταση στην άλλη. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να νικήσεις τον θάνατο είναι να τον αποδεχτείς. Σε άλλους πολιτισμούς οι άνθρωποι χρησιμοποιούν λέξεις για να περιγράψουν τον θάνατο όπως «φεύγει» για να αποφύγουν τη λέξη «θάνατος» και συζητούν για την «καταπολέμηση μιας ασθένειας». Ταυτίζουν δηλαδή, τον θάνατο του σώματος με τον θάνατο του εαυτού.

Σημειώσεις Εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 16)

Γήρανση και Θάνατος

Ζητήστε από τους/τις εκπαιδευόμενους/ες να συλλογιστούν τις παρακάτω δηλώσεις, είτε ατομικά είτε σε μικρές ομάδες, και να αποφασίσουν ποιες ισχύουν για αυτούς/ές. Έπειτα, σχολιάστε μεταξύ σας σχετικά με αυτές που ήταν πιο κοινώς αποδεκτές, συνεχίστε ρωτώντας σχετικά με τις δηλώσεις με τις οποίες δεν ταυτίστηκαν και συζητήστε τις ως ένα μέσο εξερεύνησης διαφόρων ιδεών και πεποιθήσεων σχετικά με τον θάνατο. Συνεχίστε να συζητάτε πώς αυτές οι πεποιθήσεις είναι πιθανό να διαφέρουν από αυτές των ανθρώπων που φροντίζουν.

Δραστηριότητα: Οι πολιτισμικές σας στάσεις (σελίδα 16)

Σημειώστε τις δηλώσεις που νομίζετε ότι ισχύουν περισσότερο για το πώς σκέφτεστε τον θάνατο.

- A. Βλέπω τον θάνατο ως κάτι που πρέπει να φοβάμαι.
- B. Αποδέχομαι τον θάνατο ως μοιραίο, που θα έρθει σε όλους.
- Γ. Πιστεύω σε μια μετά θάνατον ζωή που κάνει το θάνατο λιγότερο τρομακτικό.
- Δ. Βλέπω τον θάνατο ως μια μετάβαση από τη μία κατάσταση στην άλλη.
- Ε. Δεν πιστεύω στη μετά θάνατον ζωή, οπότε πιστεύω ότι ο θάνατος είναι τελικός.
- ΣΤ. Ο θάνατος είναι ένα ιδιωτικό γεγονός που αφορά μόνο την πολύ στενή οικογένεια.
- Ζ. Βλέπω τον θάνατο ως κάτι που περιλαμβάνει την ευρύτερη ομάδα οικογένειας και φίλων και κοινότητας.
- Η. Όταν κάποιος πεθαίνει, το πιο πιθανό είναι να πω ότι «πέθανε» ή «έφυγε».

Ανακεφαλαίωση (σελίδα 17)

Διαφορετικοί πολιτισμοί έχουν τις δικές τους αντιλήψεις για το πώς είναι καλύτερο να συμβεί ο θάνατος, τι είναι αποδεκτό και τι είναι ένας καλός θάνατος. Κάποιες από αυτές τις αντιλήψεις για τον καλό θάνατο είναι οι παρακάτω: Μη δραματικός, πειθαρχημένος με λίγη συγκίνηση. Όταν υπάρχει χρόνος για το

άτομο που πεθαίνει να ολοκληρώσει ημιτελείς εργασίες. Όταν το άτομο είναι σε θέση να πεθάνει στο σπίτι περιτριγυρισμένο από οικογένεια και αγαπημένα πρόσωπα.

Γήρανση και Θάνατος

Ενότητα 3: Τελετουργίες μετάβασης

Σημειώσεις Εκπαιδευτή/τριας (σελίδες 19, 20, 21, 22)

Τελετουργίες Μετάβασης

Ορισμένες τελετουργίες σηματοδοτούν μεταβάσεις - κάποιος ή κάτι πηγαίνει από τη μία κατάσταση στην άλλη κατάσταση, όπως είναι η αλλαγή ηλικίας ή κοινωνικής θέσης (π.χ. γέννηση, εφηβεία, γάμος, χηρεία και θάνατος).

Το 1909, ένας Γάλλος εθνογράφος Arnold Van Gennep εισήγαγε την έννοια του "rite de passage" ή «τελετών μετάβασης». Ο Van Gennep διαπίστωσε ότι παρόλο που οι τελετουργίες μετάβασης διαφέρουν από πολιτισμό σε πολιτισμό, όλες έχουν μια κοινή δομή που αποτελείται από τις ακόλουθες τρεις φάσεις: πρώτα, η φάση διαχωρισμού, όπου το υποκείμενο (δηλαδή το πρόσωπο/ο μνημένος) του τελετουργικού διαχωρίζεται από το συνηθισμένο του πλαίσιο. Αυτή η φάση μπορεί να συμβολιστεί με διάφορους τρόπους, όπως το άτομο που μυείται να ντύνεται με ειδικά ρούχα ή να βάφεται με ειδικά χρώματα. Στη συνέχεια ακολουθεί η φάση περιορισμού, όπου πραγματοποιείται η ίδια η μετάβαση – πραγματοποιείται η αλλαγή ή η μεταμόρφωση. Ο όρος "περιοριστικός" προέρχεται από τη λατινική λέξη "limen", που σημαίνει όριο. Σε αυτή τη φάση πρέπει να ξεπεραστεί το όριο μεταξύ της παλιάς κατάστασης, η οποία έχει μείνει πίσω, και της νέας κατάστασης που πρέπει να ξεκινήσει. Το όριο πρέπει να αναγνωρίζεται συμβολικά. Το αντικείμενο εδώ είναι "επαναφορά". Το άτομο είναι χωρίς καθεστώς και ταυτότητα. Αυτή η κατάσταση μεταξύ της παλιάς και της νέας ταυτότητας είναι «ρευστή». Ο μνημένος είναι υπαρξιακά ευάλωτος, αλλά και ευαίσθητος στην αλλαγή που θα επιφέρει το τελετουργικό. Τέλος, η φάση ενσωμάτωσης, όπου το άτομο γίνεται μέρος του νέου του πλαισίου.

Σημειώσεις εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 23)

Αφού μιλήσετε για τις τελετουργίες της μετάβασης, ζητήστε από τους/τις εκπαιδευόμενους/ες να εξετάσουν την επόμενη δραστηριότητα - να εντοπίσουν και να συζητήσουν τι συμβαίνει στη δική τους κουλτούρα όταν κάποιος πεθαίνει. Εάν διαπιστώσετε ότι οι απαντήσεις είναι όλες παρόμοιες, τότε

Γήρανση και Θάνατος

επεκτείνετε τη συζήτηση σε ό, τι γνωρίζουν οι μαθητές για το πώς χαρακτηρίζεται ο θάνατος σε άλλους πολιτισμούς. Στη συνέχεια, εστιάστε στο πόσο σημαντικό είναι να εκτελείται σωστά αυτή η ιεροτελεστία και πώς μπορούν να βοηθήσουν να συμβεί αυτό για εκείνους για τους οποίους νοιάζονται.

Δραστηριότητα – Τελετουργίες Μετάβασης (σελίδα 24)

Σκεφτείτε την κουλτούρα στην οποία ανήκετε και γράψτε τα κύρια μέρη των τελετουργιών που λαμβάνουν χώρα για κάποιον όταν πεθάνει.

- Πρώτα....
- Τότε....
- Τότε...
- Έπειτα....

Ανακεφαλαίωση (σελίδα 25)

Το τελετουργικό μετάβασης είναι ένα τελετουργικό που σηματοδοτεί την αλλαγή της κατάστασης. Αυτός ο τύπος τελετουργίας είναι γνωστός σε όλες τις κοινωνίες και τις θρησκείες. Το μοντέλο ανάλυσης μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε είδους μεταβάσεις ζωής και θρησκείες. Κάθε πολιτισμός «ντύνει» τις τελετουργίες διέλευσης μεταξύ ζωής και θανάτου με διαφορετικούς τρόπους εξωτερικά, με διαφορετικά στυλ τελετών. Ωστόσο, υπάρχουν εγγενείς ομοιότητες σε όλες τις τελετουργίες.

Ενότητα 4: Κύριες θρησκευτικές πεποιθήσεις – αντιλήψεις για τον θάνατο

Υλικό Εκπαιδευτή/τριας (σελίδες 26.27.28.29.30)

Η σχέση των παγκοσμίων θρησκειών με τον θάνατο

Οι αντιλήψεις του θανάτου μέσα στις μεγάλες θρησκείες του κόσμου μπορούν να χαρακτηριστούν είτε κυκλικές είτε γραμμικές. Παρακάτω, συζητούνται εν συντομία οι πεποιθήσεις για το θάνατο σε 5 θρησκείες:

Κυκλικές Αντιλήψεις

Στον **Ινδουισμό**, ο θάνατος είναι μόνο ένας σωματικός θάνατος καθώς η ψυχή συνεχίζει να ξαναγεννιέται αργότερα. Ο απώτερος στόχος του Ινδουισμού είναι το άτομο να απελευθερωθεί από τον τροχό της αναγέννησης, τη Σαμσάρα, προκειμένου να ενωθεί με το Σύμπαν, τον Μπράχμαν. Ο θάνατος είναι επομένως μια απελευθέρωση από αυτή τη ζωή και μια πιθανή ένωση με τον Μπράχμαν. Εάν κάποιος δεν είναι ενωμένος με το Σύμπαν, που είναι η δύναμη μέσα και πάνω απ' όλα, ζει στη σφαίρα των νεκρών, στη σφαίρα του Γιάμα, ενώ περιμένει να αναγεννηθεί. Ενώ στη σφαίρα των νεκρών, κάποιος εξαρτάται από τις θυσίες των στενών συγγενών καθώς είναι μια ευάλωτη στιγμή.

Στον **Βουδισμό**, η ζωή θεωρείται βάσανο. Ο θάνατος λοιπόν είναι μια απελευθέρωση από τα βάσανα. Αυτή η απελευθέρωση είναι συνήθως μόνο προσωρινή, καθώς συνήθως ξαναγεννιόμαστε σε μια νέα ζωή. Η νέα ζωή θα είναι ακριβώς τόσο καλή ή τόσο κακή όσο ήταν οι πράξεις μας σε αυτή τη ζωή. Μέχρι να ξαναγεννηθούμε, ζούμε σε έναν από τους πολλούς ουρανούς ή την κόλαση που υπάρχουν. Ο απώτερος στόχος είναι να απελευθερωθούμε από αυτόν τον κύκλο αναγέννησης, να φτάσουμε στη Νιρβάνα (συχνά περιγράφεται ως «τίποτα»). Επιτυγχάνεται με την συνειδητοποίηση ότι όλα υποφέρουν και φτάνοντας πέρα από αυτό, χωρίς να κρατιέται στη ζωή. Δεδομένου ότι παραμένοντας στη ζωή, παίρνει κακό κάρμα.

Γραμμικές Αντιλήψεις

Στον **Ιουδαϊσμό**, πιστεύεται ότι όλοι όσοι πέθαναν στο τέλος του χρόνου πρέπει να αναστηθούν για να λογοδοτήσουν στον Θεό. Εδώ αποφασίζεται ποιος θα καταδικαστεί σε αιώνια καταδίκη και ποιος θα ζήσει στη βασιλεία του Θεού. Η βασική ιδέα είναι ότι η ψυχή και το σώμα δεν μπορούν να διαχωριστούν και ότι ο Θεός έχει τη δύναμη να δημιουργεί και να αναδημιουργεί τα πάντα. Ο νεκρός κηδεύεται το συντομότερο δυνατό μετά το θάνατο. Πλένεται και τυλίγεται σε λευκό ύφασμα, σε ειδική κηδεία που γίνεται στην εκκλησία. Το σώμα τοποθετείται σε ξύλινο φέρετρο και αν πρόκειται για κηδεία εκτός Ισραήλ, συνήθως τοποθετείται λίγο χώμα από τους Αγίους Τόπους κάτω από το κεφάλι. Τα διακοσμητικά λουλουδιών συνήθως δεν

Γήρανση και Θάνατος

χρησιμοποιούνται. Την επόμενη εβδομάδα οι πενθούντες και οι γιοι λένε το καδής (μια αραμαϊκή προσευχή που δοξάζει τον Θεό). Η περίοδος πένθους είναι ένα έτος και στην επέτειο ανάβουν κεριά.

Χριστιανισμός. Στην Παλαιά Εκκλησία, Χριστιανοί και Εβραίοι συμμερίζονταν την ίδια πεποίθηση για τη μετά θάνατον ζωή ότι την Ημέρα της Κρίσης θα αναστηθούν όλοι με το σώμα τους. Σήμερα, πολλοί Χριστιανοί πιστεύουν ότι ο νεκρός ανεβαίνει στον παράδεισο μετά το θάνατό του για να ζήσει στον παράδεισο. Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι δεν είναι απαραίτητο να περιμένουμε να γίνει η Ημέρα της Κρίσης. Οι Χριστιανοί θάβονται έτσι ώστε οι νεκροί να κοιτούν προς τα ανατολικά. Αυτό συνδέεται με την ιδέα ότι ο Χριστός, κατά την επιστροφή του την Ημέρα της Κρίσης, έρχεται με τον ανατέλλοντα ήλιο για να καλέσει τους νεκρούς από τους τάφους. Σήμερα χρησιμοποιούνται τόσο η ταφή όσο και η αποτέφρωση, αλλά μέχρι το 1850 θεωρούνταν ότι η αποτέφρωση ήταν ασυμβίβαστη με τη χριστιανική πίστη.

Ισλάμ. Τα πάντα, συμπεριλαμβανομένου του θανάτου, προέρχονται από τον Αλλάχ. Ένας μουσουλμάνος πρέπει επομένως να είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει τον θάνατο όταν έρθει η ώρα. Το πιο σημαντικό είναι ότι ένα άτομο έχει ζήσει τη ζωή του με καλό και υπεύθυνο τρόπο, ότι ήταν καλός και υπάκουος μουσουλμάνος. Όταν πεθαίνει ένας μουσουλμάνος, το πνεύμα της ζωής (ψυχή) φεύγει από το σώμα. Ακολουθεί η παραμονή στον τάφο όπου ο νεκρός ανακρίνεται από δύο αγγέλους και λαμβάνει την τελική ετυμηγορία.

Αυτό που συμβαίνει από τον ατομικό θάνατο έως την Ημέρα της Κρίσης είναι αμφιλεγόμενο και ποικίλει, αλλά την Ημέρα της Κρίσης όλοι, ζωντανοί και νεκροί, πρέπει να κριθούν για τις πράξεις τους. Οι ταφές στο Ισλάμ ακολουθούν συνήθως τις οδηγίες που δίνει ο Προφήτης Μωάμεθ.

Το σώμα θάβεται το συντομότερο δυνατό, κατά προτίμηση την ίδια μέρα. Μετά από μια τελετουργική πλύση, το σώμα ντύνεται με ένα λευκό ύφασμα και μεταφέρεται στο τζαμί ή στον τάφο. Οι νεκροί τοποθετούνται με το κεφάλι στραμμένο προς τη Μέκκα. Καθ' όλη τη διάρκεια, από το σπίτι στο νεκροταφείο, δίνονται απαγγελίες από το Κοράνι.

Σημειώσεις Εκπαιδευτή (σελίδα 31)

Χωρίστε τους μαθητές σας σε ζευγάρια και ζητήστε τους να συζητήσουν πάνω στο ακόλουθο θέμα. Είτε ακολουθούν μια θρησκεία είτε όχι, πιθανότατα θα ανήκουν σε έναν πολιτισμό που βλέπει τον θάνατο ως κυκλικό ή γραμμικό - με ποιον ταιριάζουν περισσότερο και γιατί; Στη συνέχεια, κάντε μια γενική συζήτηση.

Δραστηριότητα (σελίδα 31)

Είτε ακολουθείτε μια θρησκεία είτε όχι, συζητήστε εάν πιστεύετε ότι ανήκετε σε έναν πολιτισμό που βλέπει τον θάνατο ως κυκλικό ή γραμμικό και γιατί; Εσείς σε ποιον ταιριάζετε περισσότερο;

Ανακεφαλαίωση (σελίδα 32)

Όλοι/ες/α θα πεθάνουμε κάποια στιγμή. Το τι πιστεύουμε και πού πηγαίνουμε μετά τον θάνατο εξαρτάται από το αν ακολουθούμε κάποια θρησκεία ή όχι και τι επιτάσσει αυτή που ακολουθούμε.

Ωστόσο, ακόμη και αν δεν έχουμε θρησκεία, θα είναι σημαντικό για εμάς να περάσουμε από κάποια ιεροτελεστία στο τέλος της ζωής μας ή για άλλους με τους οποίους είμαστε κοντά.

Οι άνθρωποι στους οποίους παρέχουμε φροντίδα έχουν τις δικές τους ατομικές ανάγκες και αποτελούν μέρος των ευρύτερων επιταγών του πολιτισμού στον οποίο ανήκουν.

Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι αυτές οι ανάγκες μπορούν να συζητηθούν και να ικανοποιηθούν για να επιτρέψουμε την ομαλή μετάβαση του σώματος που αφήνει τη γη να πάει εκεί όπου το άτομο πιστεύει ότι θα πάει

Ενότητα 5: Η συνεργασία με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς

Υλικό Εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 34)

Εισαγωγή

Η στάση μας απέναντι στα ηλικιωμένα άτομα μπορεί να διαφέρει σε άλλα άτομα που προέρχονται από ένα διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο από εμάς. Αυτό μπορεί να επηρεάσει το πώς τα βλέπουμε, πώς τα ακούμε, πώς αναγνωρίζουμε τι λένε και τι τους παρέχουμε. Μπορεί επίσης να επηρεάσει το βαθμό στον οποίο εμπλέκουμε τα μέλη της οικογένειάς τους στη φροντίδα τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, καθώς και στο τέλος της.

Σημειώσεις εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 35)

Ρωτήστε τους/τις εκπαιδευόμενους/ες με ποιες δηλώσεις συμφωνούν. Ή θα μπορούσατε να τα διαβάσετε και να τους ζητήσετε να σηκώνουν το χέρι όποτε συμφωνούν. Συζητήστε κάθε δήλωση και τις συνέπειες του τρόπου με τον οποίο ενεργούμε ως πάροχοι φροντίδας για εκείνους που λαμβάνουν τη φροντίδα μας.

Δραστηριότητα: Συνεργασία με άτομα μεγαλύτερης ηλικίας (σελίδα 35)

Ποια είναι τα βασικά πράγματα που πρέπει να σκεφτείτε για να παρέχετε μια πολιτισμικά κατάλληλη υπηρεσία σε ένα ηλικιωμένο άτομο;

Σημειώστε τις δηλώσεις με τις οποίες συμφωνείτε.

A. Θα πρέπει αυτόματα να σέβετε τα ηλικιωμένα άτομα λόγω της ηλικίας τους.

B. Πρέπει πάντα να συμπεριλαμβάνετε την οικογένεια και να ρωτάτε τι πιστεύουν ότι είναι το καλύτερο για τον συγγενή τους.

Γήρανση και Θάνατος

- Γ. Πρέπει να ρωτήσετε απευθείας το ηλικιωμένο άτομο τι πραγματικά θέλει.
- Δ. Θα πρέπει να παρέχετε αυτό που νομίζετε ότι θέλουν και ότι είναι κατάλληλο για αυτά.
- Ε. Να πηγαίνετε απευθείας στην οικογένεια και όχι στο ηλικιωμένο άτομο και να τους ρωτάτε τις επιθυμίες τους.
- ΣΤ. Να θεωρείτε ότι δεν έχει σημασία σε ποια ηλικία είναι κάποιος, θα του συμπεριφέρεστε με τον ίδιο τρόπο όπως σε όλους τους άλλους.

Ανακεφαλαίωση (σελίδα 36)

Όταν ασχολείστε ή παρέχετε φροντίδα σε ηλικιωμένα άτομα, είναι σημαντικό να λαμβάνετε υπόψη το πολιτιστικό τους υπόβαθρο. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αφιερώσετε χρόνο για να κάνετε ερωτήσεις και να ακούσετε τις απαντήσεις που σας δίνουν. Πρέπει να γνωρίζετε τις δικές σας πολιτισμικές επιρροές και τον αντίκτυπο που μπορούν να έχουν στις απόψεις σας για το τι είναι σχετικό και σημαντικό. Διαφορετικοί πολιτισμοί βλέπουν τη γήρανση και τον θάνατο με διαφορετικούς τρόπους και αντιμετωπίζουν τόσο τα συναισθήματα της γήρανσης, όσο και την προσδοκία να πεθάνουν με διαφορετικούς τρόπους. Το να ζεις σε μια κοινωνία που εκπροσωπείται από πολλούς πολιτισμούς και θρησκευτικές πεποιθήσεις σημαίνει ότι οι στάσεις απέναντι στη γήρανση και το θάνατο μπορεί να είναι διαφορετική από τη δική σας.

Σημειώσεις εκπαιδευτή/τριας (σελίδα 37)

Στο τέλος της ενότητας ζητήστε από τους/τις εκπαιδευόμενους/ες να δημιουργήσουν ένα σύντομο σχέδιο δράσης. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε κατά τη διάρκεια του μαθήματος είτε σε μεταγενέστερο χρόνο, όταν θα έχουν την ευκαιρία να σκεφτούν τι έμαθαν.

Δραστηριότητα – Σχέδιο Δράσης (σελίδα 37)

Απαντήστε τις ερωτήσεις:

Τι έχω μάθει για τον εαυτό μου και το δικό μου πολιτισμικό υπόβαθρο;

Γήρανση και Θάνατος

Τι έχω μάθει για τη γήρανση και τον θάνατο;

Τι άλλο θα ήθελα να μάθω;

Τι αλλαγές θα κάνω στην τρέχουσα πρακτική μου για να διασφαλίσω ότι οι πολιτισμικές επιταγές εφαρμόζονται για τους ανθρώπους που φροντίζω;